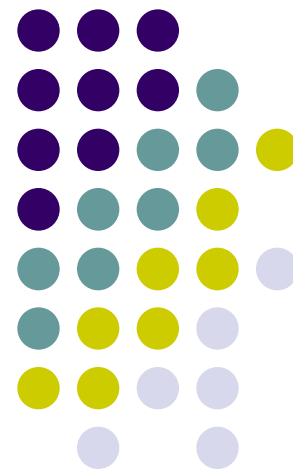
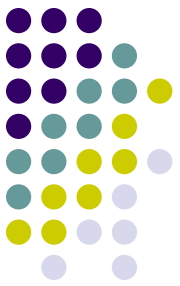

PRAĆENJE I OCJENJIVANJE UČENIKA

Za Međuzupanijski stručni skup
Zdenka Demo, prof. pedagogije i
komparativne književnosti

PRAĆENJE UČENIKA

Rad i napredak učenika treba što češće pratiti radi pravovremenog uočavanja učenikovih potreba

- **Prava se slika postiže dugotrajnim praćenjem i praćenjem u raznim situacijama**
- **Pratiti: aktivnost učenika, napredovanje u razumijevanju, način rješavanja zadatka, izražavanje, ponašanje na satu, interes...**

PRAĆENJE UČENIKA

- **Cilj je otkriti što učenici znaju i mogu, a ne što ne znaju i ne mogu!**
- **Praćenje prethodi ocjenjivanju**
- **Rezultate praćenja treba redovito zapisivati – u imenik ili u mapu o učeniku**

METODE PRAĆENJA

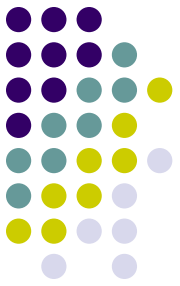

- **Promatranje i bilješke
(zapisi ili check-liste)**
- **Mape radova**
- **Snimanje**
- **Razgovori**
- **Učenička samoprocjena
(osobni ciljevi, zapisi)**

ISPITIVANJE ZNANJA

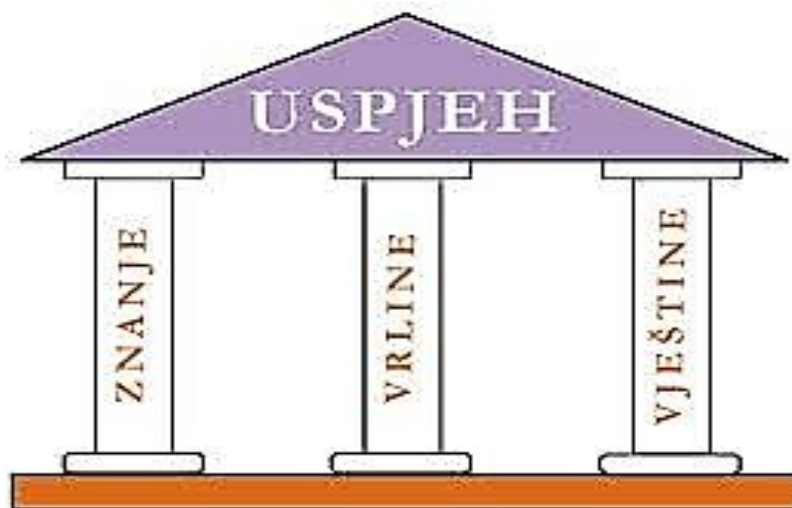
- količina znanja,
- primjena,
- razumijevanje,
- kreativnost,
- rad,
- brzina,
- trud,
- upornost...

KVALITETA POUČAVANJA

- pristup ocjenjivanju snažno **utječe na kvalitetu učenja i poučavanja**
- **20 - 40%** uspjeha učenika ovisi o **kvaliteti nastave**

VREDNOVANJE = EVALUACIJA = VALORIZACIJA

EVALUACIJA

određivanje stupnja do kojeg su postignuti ciljevi neke odgojno-obrazovne aktivnosti;
ocjenjivanje koje uzima u obzir uvjete u kojima su postignuti neki rezultati;

V. Andrilović, M. Čudina-Obradović
“PSIHOLOGIJA UČENJA I NASTAVE”

OCJENJIVANJE

- brojčano VREDNOVANJE = razvrstavanje u kvalitativne kategorije i pretvaranje tih kategorija u kvantitativne (brojčane) vrijednosti
- **ocjena = dogovorena oznaka** za određenu kvalitetu znanja

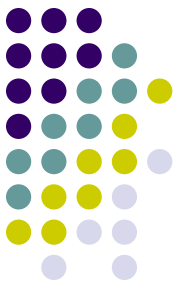
ocjenjivanje = procjenjivanje realizacije ciljeva nastave

CILJEVI NASTAVE:

- **kognitivni** (intelektualna sposobnost, znanje, mišljenje)
- **afektivni** (stavovi, uvjerenja, sustav vrijednosti, ponašanje)
- **psihomotorički** (tjelesne vještine)

INSTRUMENTI ISPITIVANJA

- **Kojim metodama saznati uspješnost u definiranim kategorijama**
- **Osmisliti instrument ispitivanja**
- **Pismeno, usmeno, praktičnim radovima**

MJERENJE ZNANJA

po bitnim obilježjima ocjenjivanje je
mjerenje znanja:

predmet mjerenja - znanje

instrument - nastavnik

tehnika mjerenja -

različiti načini ispitivanja

OPASNOSTI OCJENJIVANJA

- **Nije objektivno**
- **Loša ocjena može obeshrabriti učenika i negativno utjecati na samopouzdanje**
- **Teško je odabrati optimalne postupke provjeravanja znanja i ocjenjivanja (često su subjektivni, neprimjereni, neugodni)**
- **Često se ocjenama pridaje previše pozornosti - postaju važnije od znanja**

POGREŠKE PRI OCJENJIVANJU

- kad je nastavnik **svjestan** pogrešaka, one djeluju značajno **manje** (može ih kontrolirati)
- **nije nađena povezanost** dužine staža i objektivnosti ocjenjivanja
- nastavnici rano oblikuju kriterije ocjenjivanja i nisu ih skloni mijenjati

UZROCI POGREŠAKA KOD OCJENJIVANJA

- **znanje nije izravno dostupno mjerenju -
- posredno zaključujemo na temelju odgovora**
- **nastavnik definira značenje ocjene:**
 - a) što mjeri**
 - b) kriterije - kakav odgovor za odgovarajuću ocjenu**

UZROCI POGREŠAKA KOD OCJENJIVANJA

- brojčano ista ocjena ima različito značenje kod:
- **različitih nastavnika,**
- **ali i istog nastavnika - ovisno o učeniku i raspoloženju nastavnika**
(nastavnici spontano mijenjaju kriterije ocjenjivanja i predmete mjerenja)

UZROCI POGREŠAKA KOD OCJENJIVANJA

- ocjene su **neobjektivne**: različiti profesori daju različite ocjene za ista iskazana znanja
- ocjenjivači su i **nedosljedni**: ne slažu se sami sa sobom (iste pismene provjere će nakon godinu dana ocijeniti drugačije)

SUBJEKTIVNI ČIMBENICI

- 1. Osobna jednadžba** – različiti interni kriteriji ocjenjivanja
- 2. Halo – efekt** - utjecaj općeg dojma o učeniku na procjenu
- 3. Logička pogreška** – očekivano povezivanje sadržaja
- 4. Pogreška sredine** – tendencija davanja srednjih ocjena

SUBJEKTIVNI ČIMBENICI

5. Pogreška razlike – tendencija da se znanje pretjerano razlikuje

6. Pogreška kontrasta – dobar ili loš odgovor čini slijedeći neobjektivno lošijim ili boljim

7. Tendencija prilagođavanja kriterija ocjenjivanja kvaliteti učeničke skupine

KONTROLA HALO-EFEKTA

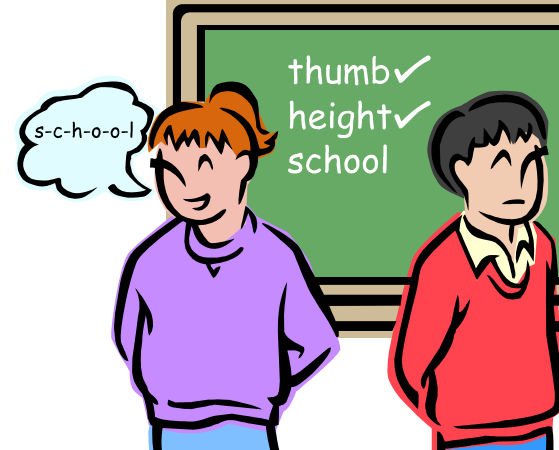
- **Ispravljati pismene provjere naslijepo (umjesto imena zaporka)**

KONTROLA POGREŠKE KONTRASTA

Naizmjenično provjeravati znanje
“dobrih” i “loših” učenika

SUBJEKTIVNI ČIMBENICI

- **svatko je od nas povremeno stroži ili blaži nego inače**
(ovisno o raspoloženju, umoru, zdravlju, stresu, ponašanju učenika ...)
- **ispitivanje znanja i ocjena**
ne smiju biti sredstvo discipliniranja,
već povratna informacija o kvaliteti postignuća

TEHNIKE ISPITIVANJA

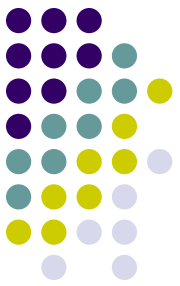
- **aktivan nastavnik** ispituje razumijevanje sadržaja i primjenu znanja **(s pripremom)**
- **pasivan nastavnik** ispituje dosjećanje, češća su sugestivna pitanja i slučajan izbor pitanja **(bez pripreme)**

ZAHTJEVI PRI OCJENJIVANJU

- 1. OBJEKTIVNOST:** vrednovati u odnosu na jedinstveni kriterij, neovisno o osobinama učenika i okolnostima rada
- 2. INDIVIDUALIZACIJA:** voditi računa o osobinama učenika, okolnostima rada i učenikovom relativnom napretku
(poticaj za kvalitetniji rad)

VRSTE VREDNOVANJA POSTIGNUĆA UČENIKA

FORMATIVNO VREDNOVANJE

1. procjena kvalitete **procesa** učenja /
poučavanja
2. govori o **predznanju ili znanju**
tijekom dijela poduke

VRSTE VREDNOVANJA POSTIGNUĆA UČENIKA

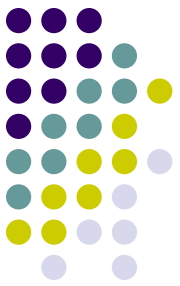
SUMATIVNO VREDNOVANJE

1. procjena **ishoda** učenja / poučavanja

2. govori o **kvaliteti znanja nakon
poduke** i o kvaliteti poduke

(na kraju obrade nastavne cjeline ili na kraju polugodišta)

SUMATIVNO VREDNOVANJE

dominira u tradicionalnim školama:

- 1. kampanjsko učenje**
- 2. orijentacija na ocjenu umjesto na znanje**
- 3. selekcija umjesto poticanja na kvalitetniji rad**

ČEŠĆE PROVJERAVANJE I OCJENJIVANJE

- **poticajnije su češće i kraće provjere nego duge i vremenski rijetke**
- **učenici redovitije i bolje uče kad znaju da će NJIHOVO ZNANJE biti provjeravano i ocjenjivano**

ZNAČAJ ZASLUŽENE OCJENE

- **moгуćnosti** daljnjeg školovanja
- **samopoštovanje i samopouzdanje** učenika najviše ovisi o školskom uspjehu (temelj mentalnog zdravlja)
- loša ocjena - najčešći je **izvor stresa**
- nedostatak kontrole nad uspjehom **umanjuje motivaciju** za učenje

UČESTALOST SLABIJIH OCJENA (mogući uzroci)

1. kriterij previsok

većina
ne može udovoljiti

2. gradivo je preteško

većina ne može naučiti

3. nastavnik nije uspio
dovoljno pojasniti gradivo

UČESTALOST SLABIJIH OCJENA (mogući uzroci)

- 4. nejasna (dvosmislena) pitanja**
učenici ne mogu odgovoriti ili
pogađaju
- 5. nedovoljno vremena pri ispitivanju**
(stres)
- 6. nekvalitetan odnos između učenika i**
učitelja (strah ili nepoštivanje)

PISMENO ISPITIVANJE

- **Instrument sa zadacima (nastavni list, kontrolni rad, ispit znanja, test znanja)-individualno rješavanje**
- **Vrednovati se može postupak i rezultat**
- **Vremensko trajanje od 5 minuta do blok sata**
- **Često ne vidimo ideje, način razmišljanja i sl.**

ISPITI ZNANJA

- **Obično 4 do 6 tijekom godine**
- **Planirani u programu rada**
- **Najavljeni u kalendaru pismenih provjera**
- **Prethodi im sistematizacija gradiva**
- **Obvezna je analiza ispita**

KONTROLNI RAD

- **Nije im određen broj**
- **Nakon obrade nastavne teme**
- **Utvrditi što se želi ispitati**
- **Dominira veći broj kraćih, jednostavnijih zadataka, a predviđeno vrijeme je do 20 min**

PONOVLJENE PROVJERE

kad ocjenjivanje pokaže da dio gradiva nije kvalitetno usvojen:

- 1. dodatno obraditi**
- 2. nakon toga ponoviti vrednovanje s novim ispitnim materijalima**

USMENO ISPITIVANJE

- **Pred razredom (u prvoj klupi, pred pločom, na mjestu...)**
- **Individualno ili grupno**
- **Mogućnost postavljanja potpitanja i pomoći nastavnika**
- **Međusobno ispitivanje učenika**
- **Nezamjenjivo, ali traži dosta vremena**

USPJEH UČENIKA

- 7 – 10 % učenika neuspješno je zbog uzroka izvan škole
- 20 % učenika neuspješno je zbog neodgovarajućeg stila poučavanja i vrednovanja

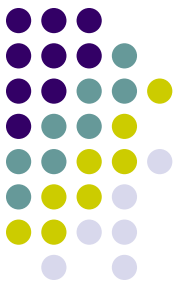

OCJENJIVANJE

- **Rezultat praćenja ili ispitivanja**
- **Opisno ili brojčano**
- **Osigurava nastavnicima, učenicima i roditeljima povratne informacije o učenikovom napredovanju**
- **Osigurava evidenciju napretka kroz dulji vremenski rok**
- **Dobra ocjena može motivirati učenike**

ELEMENTI OCJENJIVANJA

Tri zadane kategorije:

- usvojenost,
- razumijevanje i
- primjena

ELEMENTI OCJENJIVANJA

- **Oblici : USMENO, PISMENO**
- **DOMAĆI URADAK (teškoće procjenjivanja izvornosti)**
- **Ponekad ZALAGANJE, IZRADA PROGRAMA, PRAKTIČNI RAD, SEMINARSKI RAD, ZAVRŠNI URADAK (NA KRAJU CJELINE)...**

USPJEŠNIJE OCJENJIVANJE

- 1. veći broj mjerenja – češća ispitivanja**
– manja pogreška mjerenja
- 2. uče redovitije i kvalitetnije kad znaju**
da će znanje biti provjeravano i
ocjenjivano
- 3. strah / stres ometa zapažanje,**
razumijevanje, pamćenje i dosjećanje

USPJEŠNIJE OCJENJIVANJE

4. najviše učimo na vlastitim pogreškama

5. trudimo se ukoliko možemo ispraviti pogrešku

6. većina roditelja ne zna što znači kvalitetno učiti /naučiti

7. uspjeh često ovisi o prilagodbi očekivanjima nastavnika

USMENO ISPITIVANJE

- **Dati dovoljno pitanja i vremena: čekati barem 4 sekunde kod usmenog odgovaranja**
- **Duže čekamo na odgovor kod učenika od kojih više očekujemo**
- **Što više očekujemo od učenika obično više i dobivamo**
- **Usmeno ispitivati oko 6 minuta**

NEFORMALNE ISPITNE SITUACIJE

- Češće procjenjivati znanje mimo formalnih ispitnih situacija:

obrada,
ponavljanje,
vježbanje ...

PRIMJERI KVALITETNOG VREDNOVANJA ZNANJA

Navedite postupke kojima:

- a) povećavate objektivnost ocjene**
- b) potičete učenike na kvalitetniji rad**

(15 min)

KOMBINIRATI RAZLIČITE NAČINE PROVJERE ZNANJA

- 1. Prilagoditi način ispitivanja učeniku – disgrafija (dysgraphia), disleksija (dyslexia), poremećaj pozornosti i dr.**
- 2. Učenici imaju različite stilove učenja**
- 3. Uvažavati višestruke inteligencije učenika**

OBRAZLOŽENJE OCJENE

- 1. Izbjegavamo konkretno reći (napisati) što je dobro, a na čemu treba raditi**
- 2. Kad učenik točno zna što je dobro, a što loše bolje će napredovati**
- 3. I odličan učenik može još bolje**
- 4. I nedovoljno ocijenjen učenik je napravio nešto dobro (djelomičan osjećaj uspjeha)**

USPJEH U UČENJU

- **Trudimo se kad znamo da o nama ovisi uspjeh.**
- **Najviše učimo na vlastitim pogreškama, ukoliko nas ne kažnjavaju i možemo ih ispraviti.**

ISPRAVLJANJE OCJENE

- Učenik treba vjerovati da će moći ispraviti nedovoljne ocjene
- Motiv - postavljanje **viših ciljeva**
- Spremnost na **ulaganje više truda radi postizanja bolje završne ocjene**

JASNE SMJERNICE UČENICIMA

- 1. Ne trebaju pogađati što se od njih očekuje**
- 2. Jasno im je zašto su dobili ocjenu**
- 3. Vježbanje načina provjeravanja znanja**

JASNE SMJERNICE UČENICIMA

**4. Učenici ispituju
jedni druge**

**5. Učenici ocjenjuju
radove učenika**

**6. Primjeri i vježbanje
kriterija ocjenjivanja**

UKLJUČITI UČENIKE U PROCES VRJEDNOVANJA

- **Realnije vrjednovanje svojih i tuđih postignuća**
- **Jačanje osjećaja da je ocjena pravedna**
- **Bolji odnos s profesorom i prema predmetu**
- **Argumentirano samovrjednovanje**
- **Osjećaj kontrole nad vlastitim uspjehom**
- **Bolja suradnja i motivacija za rad**

BLOOMOVA TAKSONOMIJA

- U pripremi nastave nastavnici mogu jednoznačno definirati specifične ciljeve poučavanja
- Priprema u skladu s Bloomovom taksonomijom olakšava vrjednovanje postignuća učenika (ishoda učenja) i samog nastavnog procesa

„Primjena Bloomove taksonomije u nastavi”,

Elvira Nimac, prof. psihologije

BLOOMOVA TAKSONOMIJA

CILJEVI (ISHODI) UČENJA:

- I. **DOSJETITI SE (Znanje)** Prepoznati ili reproducirati informaciju, ideju i princip u približno onakvom obliku u kojem su naučeni.
- II. **SHVATITI (Razumijevanje)** Uočiti i povezati glavne ideje. Prevesti, razumjeti, objasniti ili interpretirati naučeni sadržaj. Opisati tijek događaja ili procesa. Izvesti logičan zaključak iz dostupnih informacija. Zaključiti o uzroku i predvidjeti posljedice.

BLOOMOVA TAKSONOMIJA

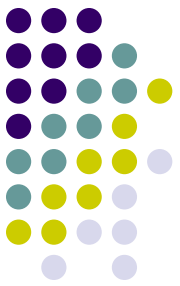
III. PRIMIJENITI (Primjena)

Rješavati probleme primjenom naučenog u kontekstu učenja ili u novoj situaciji na rutinski ili na nov način. Koristiti apstrakcije. Odabrati i primijeniti podatke i principe za rješavanje problema ili zadatka u drugom području uz minimum vođenja.

IV. ANALIZIRATI (Analiza)

Razlikovati važne od nevažnih dijelova prezentiranog materijala. Raščlanjivati informacije kako bi se utvrdili dijelovi cjeline, njihovi međusobni odnosi, organizacijski principi, uzroci i posljedice, izveli dokazi i zaključci i podržale generalizacije. Prepoznati skriveno značenje. Razlikovati činjenice i zaključke.

BLOOMOVA TAKSONOMIJA

V. PROSUĐIVATI (Evaluacija)

Usporediti i pronaći sličnosti i razlike među idejama. Procijeniti valjanost ideja i/ili kvalitete uratka na temelju poznatih kriterija. Otkriti nekonzistentnost unutar procesa ili produkta. Otkriti prikladnost postupka s obzirom na zadatak ili problem. Dokazati vrijednost. Izabrati mogućnost i argumentirano obrazložiti.

VI. STVARATI (Sinteza)

Kreativno ili divergentno koristiti postojeće znanje za stvaranje nove cjeline (kombinirati poznate dijelove u novu cjelinu). Stvarati nove ideje i rješenja. Izvoditi generalizacije na temelju dobivenih podataka. Povezati znanje iz različitih područja. Uočavati nove obrasce.

PRIKUPLJANJE PODATAKA O VLASTITOM RADU

- **Vođenje dnevnika (PROBLEM: vrijeme, subjektivnost)**
- **Snimanje nastave (PROBLEM: tehnička izvedivost, promjena ponašanja zbog snimanja)**
- **Sustručnjak - gost na satu (PROBLEM: prezauzetost kolega, strah od promatrača, neugodnost zbog kritike, nepovjerenje)**

PRIKUPLJANJE PODATAKA O VLASTITOM RADU

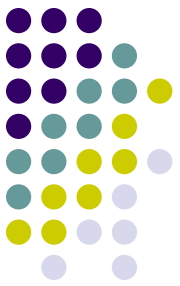

Prikupljanje povratnih informacija od učenika:

**vođenje dnevnika o održanim satima,
upitnik o našoj nastavi,
pojedinačni ili skupni razgovor s
učenicima**

**(PROBLEM: strah od povratnih
informacija, osjećaj slabljenja
autoriteta)**

SAMOPROCJENJIVANJE UČITELJA

Cilj:

**dobiti povratnu informaciju o kvaliteti
vlastite nastave da bismo je mogli dalje
usavršavati**

**Omogućuje unapređivanje metodičkih
modela rada, bolju prilagodbu
učeničkim potrebama...**

SAMOPROCJENJIVANJE UČITELJA

- **Dnevno, periodično, generacijsko**
- **Najbolje ga je vršiti nakon svakog sata kratkim komentarima (u pripravi)**

SAMOVJRJEDNOVANJE

- **Tim za praćenje kvalitete**
- **Zapažanja o načinima praćenja, provjeravanju znanja i ocjenjivanju učenika**
- **Unaprjeđivanje cjelokupnog nastavnog rada**

RODITELJSKI PRISTUP OCJENJIVANJU

